

ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK EN
INVENTARISEREND VELDONDERZOEK,
VERKENNENDE FASE

OUDENDIJK 76

TE WoudRICHEM

GEMEENTE ALTENA

Archeologie

Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase

Oudendijk 76 te Woudrichem, gemeente Altena

Opdrachtgever	Van den Berg Ruimtelijke Ordening Nachtegaal 32 4284 XD Rijswijk
Rapportnummer	9219.003
Versienummer¹	2
Datum	4 december 2020
Vestiging	Rotterdam
Opsteller	drs. A.J. Wullink
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	ir. F.F.J.M. Top
Paraaf	

© Econsultancy bv, Rotterdam

Foto's en tekeningen: Econsultancy bv, tenzij anders vermeld.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Econsultancy aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN: 2210-8777 (Analoog rapport)

ISSN: 2210-8785 (Digitaal rapport E-depot)

¹ Versie 1 betreft een rapport waarvan geen beoordeling van de bevoegde overheid is ontvangen, bij versie 2 is het rapport wel beoordeeld door de bevoegde overheid.

Administratieve gegevens plangebied		
Projectcode	9219.003	
Toponiem	Oudendijk 76	
Opdrachtgever	Van den Berg Ruimtelijke Ordening	
Gemeente	Altena	
Plaats	Woudrichem	
Provincie	Noord Brabant	
Kadastrale gegevens	Woudrichem, sectie D, perceel 2270	
Omvang plangebied	circa 990 m ²	
Kaartblad	44E (1:25.000)	
Coördinaten centrum plangebied	126.865 / 424.375	
Bevoegde overheid	Gemeente Altena Postbus 5 4287 ZG Almkerk	T: 0183-516100. E: info@gemeentealtena.nl
Deskundige namens de bevoegde overheid	Regioarcheologen programmabureau RWB Drs. L. Weterings-Korthorst	T: 076-5027229 E: leonie.weterings@west-brabant.eu
Onderzoeksmelding ARCHIS3	4712972100	
Archeoregio NOaA	13: Utrechts-Gelders rivierengebied	
Beheer en plaats documentatie	Econsultancy, Rotterdam; Provinciaal Archeologisch Depot Noord-Brabant	
Uitvoerders	Econsultancy, drs. A.J. Wullink	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is onder meer gecertificeerd voor protocollen 4003 en 4004 van de BRL SIKB 4000. Verder is Econsultancy lid van de Nederlandse Vereniging van Archeologische Opgravingsbedrijven (NVAO). De leden van de NVAO bieden kwalitatief hoogstaand archeologisch onderzoek. Het lidmaatschap is een waarborg voor kwaliteit en betrouwbaarheid. Tevens is Econsultancy aangesloten bij de Vereniging van Ondernemers in Archeologie (VOiA). De VOiA behartigt de belangen van meer dan 100 bedrijven in alle takken van de archeologie.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving. Een booronderzoek wordt in het algemeen uitgevoerd door het steekproefsgewijs onderzoeken van de bodem, waardoor het, op basis van de resultaten van een booronderzoek, onmogelijk is garanties af te geven ten aanzien van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden. In dit kader dient ook opgemerkt te worden dat geraadpleegde bronnen niet altijd zonder fouten en volledig zijn. Daar Econsultancy voor het verkrijgen van historische informatie afhankelijk is van deze bronnen, kan Econsultancy niet instaan voor de juistheid en volledigheid van deze informatie.

SAMENVATTING

Econsultancy heeft in opdracht van Van den Berg Ruimtelijke Ordening een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor het plangebied gelegen aan de Oudendijk 76 te Woudrichem in de gemeente Altena. De initiatiefnemer heeft het voornemen om hier een woning te realiseren. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, moet eerst een wijziging van het bestemmingsplan te worden doorgevoerd. Hierbij moet ook inzichtelijk te worden gemaakt welke archeologische waarden binnen het plangebied kunnen worden verwacht. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd als bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, door middel van boringen.

Op grond van het bureauonderzoek werden in het plangebied oeverafzettingen van de Merwede op komafzettingen en veen verwacht. In de top van de oeverafzettingen worden archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en met name de Nieuwe tijd verwacht. Het plangebied ligt aan de Oudendijk, die na de Sint-Elizabetsvloed van 1421 is aangelegd en waarlangs een bebouwingslint is ontstaan.

Het veldonderzoek heeft aangetoond dat het plangebied op een inversierug van een overloopgeul ligt die waarschijnlijk is ontstaan na de bedijking van het gebied in de 11^e eeuw en voor de Sint-Elizabetsvloed in 1421. De verwachte oeverafzettingen zijn door de overloopgeul geërodeerd.

Uit het vooronderzoek kan worden geconcludeerd in het plangebied, onder de geroerde toplaag, archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd (tot circa 1800) kunnen worden verwacht. De geroerde toplaag heeft een dikte van 50 tot 110 cm. Eventuele bodemversturende werkzaamheden in het kader van de nieuwbouw reiken naar alle waarschijnlijkheid dieper dan 50 cm, waardoor deze werkzaamheden een bedreiging vormen voor eventuele aanwezige archeologische waarden.

Econsultancy adviseert om bij de op handen zijnde bestemmingsplanwijziging de bestaande dubbelbestemming 'waarde – archeologie 1' te handhaven, met aanpassing van de vrijstellingsgrenzen volgens de beleidskaart van de gemeente Altena. Dit betekent dat bij toekomstige vergunningplichtige werkzaamheden groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm –mv eerst verder archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd. Omdat archeologische resten voornamelijk worden verwacht in de vorm van grondsporen, wordt geadviseerd om dit onderzoek in de vorm van een inventariserend veldonderzoek, karterende/waarderende fase, door middel van proefsleuven uit te voeren. Het doel van dit onderzoek is het opsporen, begrenzen en waarderen van vindplaatsen. Het onderzoek moet worden uitgevoerd aan de hand van een door de bevoegde overheid goedgekeurd Programma van Eisen (PvE).

Bovenstaand advies is van Econsultancy. De resultaten van dit onderzoek zullen moeten worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Altena), die vervolgens bepaald of en in welke vorm vervolgonderzoek moet worden uitgevoerd.

Er is geprobeerd een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethode. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Econsultancy wil de opdrachtgever er daarom ook op wijzen dat, mocht het plangebied worden vrijgegeven en er tijdens de geplande werkzaamheden toch archeologische waarden worden aangetroffen, er conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit juli 2016 een meldingsplicht geldt bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de gemeente Altena of de provincie Zuid-Holland

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	BUREAUONDERZOEK	2
2.1	Doelstelling en onderzoeksvragen	2
2.2	Methoden	2
2.3	Afbakening en huidige situatie van het plangebied	3
2.4	Toekomstige situatie	3
2.5	Aardwetenschappelijke gegevens	4
2.6	Historische gegevens	5
2.7	Archeologische waarden	6
2.8	Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	7
2.9	Conclusie bureauonderzoek	8
3	INVENTARISEREND VELDONDERZOEK	9
3.1	Doelstelling en onderzoeksvragen	9
3.2	Methoden	9
3.3	Resultaten	9
3.4	Conclusie veldonderzoek	10
4	CONCLUSIE EN ADVIES	12
	LITERATUUR	13
	BRONNEN	14

LIJST VAN TABELLEN

Tabel I.	Aardwetenschappelijke gegevens plangebied
Tabel II.	Gespecificeerde archeologische verwachting

LIJST VAN AFBEELDINGEN

Figuur 1.	Ligging van het plangebied binnen Nederland
Figuur 2.	Het plangebied op de kadastrale kaart
Figuur 3.	Het plangebied op een luchtfoto
Figuur 4.	Het plangebied op de gemeentelijke beleidskaart
Figuur 5.	Beddinggordels rondom het plangebied
Figuur 6.	Het plangebied op de geomorfologische kaart
Figuur 7.	Maaiveldhoogte in het plangebied
Figuur 8.	Het plangebied op de bodemkaart
Figuur 9.	Het plangebied op historisch kaartmateriaal
Figuur 10.	Archeologische waarden en onderzoeken
Figuur 11.	Het plangebied op de gemeentelijke verwachtingskaart
Figuur 12.	Boorpuntenkaart

BIJLAGEN

Bijlage 1	Overzicht geologische en archeologische tijdvakken
Bijlage 2	Onderzoeksmeldingen
Bijlage 3	Vondstmeldingen
Bijlage 4	Boorprofielen

1 INLEIDING

Econsultancy heeft in opdracht van Van den Berg Ruimtelijke Ordening een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor het plangebied gelegen aan de Oudendijk 76 te Woudrichem in de gemeente Altena. De initiatiefnemer heeft het voornemen om hier een woning te realiseren. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, moet eerst een wijziging van het bestemmingsplan te worden doorgevoerd. Hierbij moet ook inzichtelijk te worden gemaakt welke archeologische waarden binnen het plangebied kunnen worden verwacht. De noodzaak tot archeologisch onderzoek vloeit voort uit het Verdrag van Malta (1992), de Wet ruimtelijke ordening (Wro, 2006) en de Erfgoedwet (2016).

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in juni en juli 2019 als bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, door middel van boringen, door drs. A.J. Wullink (senior prospector). Het rapport is gecontroleerd door ir. F.F.J.M. Top.

2 BUREAUONDERZOEK

2.1 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van het bureauonderzoek is om een antwoord te vinden op de vraag wat de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied is. Om deze vraag te beantwoorden wordt een inventarisatie gemaakt van bekende aardwetenschappelijke, archeologische en (cultuur)historische gegevens. Aan de hand deze inventarisatie wordt het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

2.2 Methoden

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen en normen zoals aangegeven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1, 24-05-2018), die is vastgesteld door het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie en is ondergebracht bij het SIKB te Gouda.

Voor de uitvoering van het bureauonderzoek gelden de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. De resultaten van dit onderzoek worden in dit rapport weergegeven conform specificatie LS06.²

Binnen dit onderzoek zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening van het plangebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01);
- beschrijving van de huidige en toekomstige situatie (LS02);
- beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03);
- beschrijving van bekende archeologische en historische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04);
- opstellen van een gespecificeerde verwachting (LS05).

---

² Beschikbaar via www.sikb.nl.

Bij het uitvoeren van deze werkzaamheden zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- het Archeologische Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Archeologische Monumenten Kaart (AMK);
- geologische kaarten, geomorfologische kaarten en bodemkaarten;
- de centrale toegangspoort tot Data en Informatie van de Nederlandse Ondergrond (DINOLOket);
- relevante (wetenschappelijke) literatuur en historisch kaartmateriaal;
- bouwhistorische gegevens;
- de recente topografische kaart (schaal 1:25.000);
- recente luchtfoto's;
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- de archeologische verwachtingskaarten van de gemeente Altena;
- plaatselijke (amateur-)archeoloog c.q. heemkundevereniging.

2.3 Afbakening en huidige situatie van het plangebied

Afbakening en huidig gebruik

Het plangebied ligt in het Buurtschap Oudendijk, aan de Oudendijk, ten zuidwesten van Woudrichem. Het plangebied beslaat het kadastrale perceel D2270, dat ten noorden van het adres Oudendijk 76 ligt. De oppervlakte van het plangebied is circa 990 m². Het plangebied is in gebruik als moestuin en boomgaard. De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1 en figuur 2. Het landgebruik is weergegeven in figuur 3.

Vigerend beleid

Volgens de archeologische beleidskaart van de gemeente Altena (figuur 4) ligt het plangebied binnen de historische lintbebouwing van Oudendijk. Voor deze zone geldt een onderzoeksplicht bij vergunningplichtige ingrepen groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm –mv.

Volgens het vigerend bestemmingsplan *Kom Woudrichem – Oudendijk*³ uit 2013 heeft het plangebied een dubbelbestemming 'waarde – archeologie 1', waarvoor een onderzoeksplicht geldt bij ingrepen groter dan 50 m² en dieper dan 30 cm. Binnen de nieuwe gemeente Altena zijn de vrijstellingsgrenzen dus wat verruimd.

Huidig milieuonderzoek

Gelijktijdig met het archeologisch bureauonderzoek is er voor het plangebied een milieuhygiënisch bodemonderzoek uitgevoerd door Econsultancy (rapportnummer: 9219.002. De resultaten van het milieuhygiënisch bodemonderzoek waren ten tijde van het uitvoeren van dit archeologisch bureauonderzoek nog niet bekend.

2.4 Toekomstige situatie

In het plangebied wordt een woning ontwikkeld. De locatie van het bouwblok, dat een oppervlak heeft van circa 100 m², is weergegeven in figuur 5. In deze fase van de ontwikkeling zijn er nog geen concrete plannen bekend. Er wordt uitgegaan van een fundering op palen en een maximale ontgravingsdiepte van 1 m -mv.

---

³ www.ruimelijkeplannen.nl

2.5 Aardwetenschappelijke gegevens

De volgende aardwetenschappelijke gegevens zijn bekend van het plangebied:

Tabel 1. Aardwetenschappelijke gegevens plangebied

Type gegevens	Gegevensomschrijving
Geologie	Formatie van Echteld
Geomorfologie	Rivierkom en oeverwalachtige vlakte
Bodemkunde	Oude bewoningsplaatsen
Grondwatertrap	VI

Het plangebied ligt in het Utrechts-Gelders rivierengebied. Sinds het begin van het Holoceen (vanaf 10.000 jaar geleden) is hier, doordat de Rijn en de Maas telkens hun loop verleggen, een netwerk van fossiele (en nog steeds actieve) rivierlopen (beddinggordels) ontstaan. Alle holocene rivierafzettingen worden tot de Formatie van Echteld gerekend.⁴ Tot de beddinggordel en in ruimere zin de stroomgordel⁵ worden zandige beddingafzettingen, restgeulafzettingen, oeverafzettingen en eventueel uiterwaardeafzettingen gerekend. De stroomgordels liggen ingebed in kleiige komafzettingen, al dan niet afgewisseld met veen (Formatie van Nieuwkoop). In de komgebieden kunnen ook crevasseafzettingen voorkomen. Crevasses worden gevormd na doorbraken van oeverwallen. Fossiele beddinggordels en crevasses komen door reliëfinversie relatief hoog in het landschap te liggen en zijn net als oeverwallen en zijn daardoor, totdat ze door jongere afzettingen worden afgedekt, aantrekkelijk voor bewoning. Komgebieden liggen relatief laag en zijn niet aantrekkelijk voor bewoning.

Volgens de beddinggordelkaart (figuur 6) ligt het plangebied tussen de beddinggordel van de Merwede in het noorden en de beddinggordel van Rijswijk in het zuiden. De Rijswijk-beddinggordel is een Maasloop die actief is geweest van 2071 tot 1800 jaar BP⁶. De Rijswijkbeddinggordel komt bij Werkendam uit op de benedenloop van de Merwede. Ten noorden van het plangebied loopt een crevasse van de Rijswijk-stroomgordel. Ten zuiden van de Rijswijk-beddinggordel ligt de oudere Uitwijkbeddinggordel, die tussen 5788 en 5360 BP actief was en waarvan de afzettingen deels door de Rijswijk-beddinggordel zijn opgeruimd.

De bovenloop van de Merwede, tussen Woudrichem en Werkendam ontstaat 1625 jaar BP, als de Waal door een stroomgordelverlegging verbinding maakt met de benedenloop van de Merwede. De Merwede is in de Late Middeleeuwen bedijkt en het gebied tussen de Merwede en de hooggelegen Brabantse zandgronden in het zuiden worden ontgonnen als onderdeel van de Grote Waard. De Grote Waard gaat verloren bij de Sint-Elizabetsvloed van 1421. Tijdens deze stormvloed wordt onder andere de Biesbosch gevormd en in een groot deel van de Grote Waard borden getijdeafzettingen afgezet. Volgens de beleidskaart van de gemeente Altena ligt het plangebied net buiten het bereik van de mariene afzettingen.

⁴ Mulder e.a., 2003

⁵ De beddinggordel is het gebied waar beddingafzettingen voorkomen, de stroomgordel het gebied waar oeverafzettingen voorkomen. Beddinggordel en stroomgordel overlappen, maar de stroomgordel is breder.

⁶ Jaar BP: Gekalibreerde C14-jaren voor heden (BP = Before Present), waarbij het heden het jaar 1950 is; 0 BP is dus 1950, 800 BP is 1150 n. Chr.

Volgens de geomorfologische kaart (figuur 7) ligt het plangebied in een rivierkom en oeverwalachtige vlakte. Ten westen van het plangebied ligt een crevasse- of overloopgeul. Deze geul is vanuit de Merwede ontstaan tijdens de Sint-Elizabetsvloed.⁷ Ten zuiden van het plangebied ligt de stroomrug van de Rijswijk-beddinggordel. Deze is dus nog als hooggelegen element in het landschap zichtbaar. De Rijswijk-crevasse is niet op de geomorfologische kaart weergegeven. De bedijkte Merwede-stroomgordel is weergegeven als een gebied met meanderruggen en –geulen.

Op het AHN (figuur 8) is goed te zien dat de bedijkte beddinggordel van de Merwede aanzienlijk hoger ligt dan de omgeving, namelijk rond 2 m NAP. Het maaiveld binnen de oeverwalachtige vlakte varieert sterk, tussen 0 en 1 m NAP. De hoogste delen van de Rijswijk-beddinggordel liggen rond 0,75 m NAP. De crevasse- of overloopgeul van de Merwede doorsnijdt de oeverafzettingen en de Rijswijk-stroomrug. Tot slot is te zien dat de Oudendijk ook hoger ligt dan de omgeving. Door bebouwing is het niet heel erg goed zichtbaar, maar het maaiveld varieert hier tussen 1,2 en 1,8 m NAP. Binnen het plangebied loopt het maaiveld op van west naar oost van 0,2 naar 1,6 m. Het oostelijke deel van het plangebied lijkt iets te zijn afgegraven; hier springt het maaiveld van 0,8 naar 1,6 m.

Volgens de bodemkaart (figuur 9) worden rondom de dijk en in het plangebied oude woongronden aangetroffen. Dit zijn gronden die zich kenmerken door de aanwezigheid antropogene ophooglagen en ook door fosfaatvlekken in de ondergrond. Buiten de oude woongronden zijn poldervaaggronden gevormd. Dit zijn kleibodems die zich kenmerken door een slecht ontwikkelde A-horizont. Door periodieke hoge grondwaterstanden komen binnen 50 cm –mv roestvlekken voor. Poldervaaggronden zijn kenmerkend voor relatief laaggelegen rivierkleigebieden. In hoger gelegen stroomruggen, zoals ter plaatse van de Rijswijk-stroomrug, zijn ooivaaggronden gevormd. Ooivaaggronden hebben een verweringshorizont (Bw-horizont) en er komen geen roestvlekken voor binnen 50 cm –mv.⁸

De grondwatertrap in het plangebied is niet bepaald, maar de poldervaaggronden rondom het plangebied hebben grondwatertrap VI. Dit betekent dat de hoogste grondwaterstand tussen 40 cm en 80 cm –mv ligt en de laagste grondwaterstand dieper dan 120 cm –mv. De grondwaterstand is van invloed op de conservering van organische archeologische resten, zoals hout, leer en bot. Deze resten worden boven de laagste grondwaterstand niet of slecht geconserveerd verwacht.

2.6 Historische gegevens

Bewoningsgeschiedenis

Tot aan de bedijking van de rivieren in de middeleeuwen vindt bewoning in het rivierengebied op de relatief hooggelegen beddinggordels en crevasse-afzettingen. Na de bedijking van de rivieren ontstaan ook nederzettingen langs de dijken van actieve rivieren. Het plangebied ligt op de oeverwal van de Merwede, dus in principe is bewoning mogelijk vanaf de Late Middeleeuwen. Er zijn geen oudere stroomgordels of crevasses aanwezig, dus bewoning uit de periode voor de bedijking is niet waarschijnlijk. In de Late Middeleeuwen lag het plangebied in de Grote of Hollandse Waard, een veen- en rivierklei-ontginning uit de 13^e eeuw. De Grote Waard ontstond na de afdamming van Maas bij Heusden en Maasdam en de aanleg van een ringdijk. De waard werd in het noorden begrensd door de Merwede en in het zuiden door de hooggelegen Brabantse zandgronden. De Grote Waard ging verloren tijdens de Sint-Elizabetsvloed in 1421, waarbij ook de Biesbosch ontstond. Tijdens de Sint-Elizabetsvloed is ook het dorp Honswijk verdwenen, dat vermoedelijk ten zuiden van Oudendijk, op de stroomgordel van Rijswijk heeft gelegen.⁹

⁷ Cohen e.a., 2012

⁸ Jongmans e.a., 2013

⁹ Ellenkamp, 2010

De Oudendijk, waaraan het plangebied ligt, is aangelegd na de Sint-Elizabethsvloed om het land van Altena te beschermen tegen verdere overstromingen. Nadat ten westen van de dijk het Nieuwland van Altena (nu Polder de Nieuwe Ban) en de Zuid-Hollandse Polder werden ingepolderd, kwam de dijk bekend te staan als de Oudendijk.¹⁰ Het gebied ten westen van de Oudendijk staat al op kaartmateriaal uit late 16^e eeuw als ingepolderd weergegeven, dus in principe is hier bewoning mogelijk vanaf 16^e en mogelijk al de 15^e eeuw.

De eerste gedetailleerde kaart met daarop de Oudendijk is de kadastrale minuut uit de periode 1811 - 1832 (figuur 10A). Op deze kaart is te zien dat er ter hoogte van het plangebied al sprake is van een bebouwingslint met erven, akkertjes en moestuinen. Grappig is dat het huidige Eerste Steegje, dwars op de Oudendijk, aan het begin van de 19^e eeuw nog “den Tweede Steege” heet. Het plangebied bestaat delen van percelen 94, 95 en 96 en mogelijk ook van perceel 97. Volgens de oorspronkelijke aanwijzende tafels (OAT's) is perceel 94 eigendom van Aart van Vught, die ook noordelijker percelen 92 en 93 bezit. Percelen 95, 96 en 97 zijn in eigendom van Cornelis Nootenboom. Percelen 93 en 97 zijn in gebruik als woning met erf, percelen 92 en 95 zijn in gebruik als boomgaard en percelen 94 en 96 zijn in gebruik als moestuin. Mogelijk valt nog net een deel van de bebouwing van het erf van Nootenboom binnen het plangebied, maar het is aannemelijker (op basis van later kaartmateriaal) dat het plangebied wordt gebruikt als boomgaard en moestuin.

Op later kaartmateriaal (figuren 10B - 10D) blijft het plangebied onbebouwd en in gebruik als akker, weiland, boomgaard of tuin. De percelering verandert wel in de loop van de tijd en ook de bebouwing rondom het plangebied varieert.

Rijks- en gemeentemonumenten binnen attentiegebied

Binnen het plangebied of in een straal van 50 m daar omheen liggen geen rijksmonumenten. Wil ligt er ten oosten van het plangebied aan de oostzijde van de Oudendijk een MIP-object. Het betreft de woning aan de Oudendijk 77. Dit is een historische langgevelboerderij.

Bouwhistorische gegevens

Omdat het plangebied tot op heden onbebouwd is, is het bouwarchief niet geraadpleegd.

Tweede Wereldoorlog

Om vast te stellen of mogelijke archeologische waarden uit de Tweede Wereldoorlog in het plangebied aanwezig zijn, is een aantal publicaties geraadpleegd.¹¹ Het plangebied ligt volgens de IKME in de Nieuwe Hollandse Waterlinie en bij Oudendijk liggen een aantal groepsschuilplaatsen (bunkers), maar die liggen allemaal ten oosten van de Oudendijk. Er zijn verder geen aanwijzingen voor archeologische resten in het plangebied.

2.7 Archeologische waarden

Een blik in Archis leert dat er in de directe omgeving van het plangebied maar een beperkte hoeveelheid archeologische informatie bekend is (zie figuur 11).

In de omgeving liggen geen archeologische monumenten (AMK-terreinen).

¹⁰ Berkel & Samplonius, 2006

¹¹ Amersfoort & Kamphuis, 1990/De Jong, 1969 – 1994/ikme.nl/VEO Bommenkaart/Ruimingskaart/Klep & Schoenmaker, 1995/Zwanenburg, 1990., Ellenkamp, 2010

Langs de Oudendijk zijn vier archeologische onderzoeken uitgevoerd op drie locaties (zie bijlage 3).

Voor de eerste locatie, 300 m ten noordoosten van het plangebied, is een bureauonderzoek (zaakid. 2248060100) uitgevoerd. Geadviseerd werd om een verkennend booronderzoek uit te voeren om te kijken of er potentiële archeologische niveaus aanwezig zijn (crevasse-afzettingen, stroomgordelafzettingen). Dit vervolgonderzoek is nooit uitgevoerd.

Op de tweede locatie, 250 m ten zuidwesten van het plangebied is een bureau- en booronderzoek (zaakid. 2437714100) en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (zaakid. 2453614100). Op basis van het bureau- werden in het plangebied bewoningssporen van na de Sint-Elizabethsvloed (1421) verwacht. Het veldonderzoek heeft aangetoond dat in het plangebied komafzettingen aanwezig zijn, met daarop een pakket zandige afzettingen die bij de Sint-Elizabethsvloed zijn afgezet. De top van de zandige afzettingen is tot 90 cm -mv geroerd. Omdat niet kon worden vastgesteld of dit recente of oudere verstoringen betrof, is het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Tijdens dit proefsleuvenonderzoek is geen vindplaats aangetroffen.

Op de derde locatie, 550 m ten zuidwesten van het plangebied is ook een bureau- en booronderzoek (zaakid. 2416605100) uitgevoerd. Ook hier werden bewoningssporen van na de Sint-Elizabethsvloed verwacht, in de top van overslagafzettingen, die hier op komafzettingen liggen, maar omdat dit niveau niet door de nieuwbouw werd verstoord is geadviseerd geen vervolgonderzoek uit te voeren.

Tot slot is er, 900 m ten zuidwesten van het plangebied, één losse waarneming gedaan. Het betreft gedraaid aardewerk uit de Middeleeuwen en fragmenten van keramisch bouw materiaal en leisteen.

Gemeentelijke verwachtingskaart

Volgens de gemeentelijke verwachtingskaart (figuur 12) heeft het plangebied door haar ligging in een historisch bebouwingslint een hoge archeologische verwachting. Ook de Oudendijk *an sich* heeft ook een hoge verwachting. Het omliggende komgebied heeft een lage verwachting.

Aanvullende informatie

In het kader van het onderzoek is contact opgenomen met de heer Tilborg van Archeo-Altena. Binnen de uitvoeringstermijn van het onderzoek is er geen aanvullende informatie tot ons gekomen.

2.8 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Op grond van het bureauonderzoek is de volgende gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld (zie Tabel II).

In het plangebied worden oeverafzettingen van de Merwede verwacht op komafzettingen en veen. De oeverafzettingen zijn afgezet vanaf de Romeinse tijd tot aan de bedijking van de Merwede in de Late Middeleeuwen, rond 1150 na Chr. In de Late Middeleeuwen lag het plangebied in de Grote Waard en zijn er sporen van landgebruik en mogelijk ook bewoningssporen uit deze periode te verwachten.

De Grote Waard is bij de Sint-Elizabethsvloed van 1421 verloren gegaan. Om het oostelijke deel van het land van Altena te beschermen tegen het zeewater is de Oudendijk aangelegd. Het plangebied ligt oorspronkelijk aan de buitendijkse kant van de dijk, In de Polder het Nieuweland van Altena (nu Polder de Nieuwe Ban). Deze polder dateert van voor 1600. Aan de buitendijkse kant van de Oudendijk zijn dus bewoningssporen en sporen van landgebruik te verwachten vanaf de 16e en mogelijk 15e eeuw. Het plangebied ligt in ieder geval al aan het begin van de 19e eeuw in het bebouwingslint langs de Oudendijk.

Tabel II. Gespecificeerde archeologische verwachting

Archeologische periode	Verwachting en complextype	Te verwachten resten	Relatieve diepte t.o.v. het maaiveld
Laat-Paleolithicum – Vroege Middeleeuwen	Laag	-	-
Late Middeleeuwen	Hoog; bewoningssporen, sporen van landgebruik	Akkerlagen, cultuurlagen, ophooglagen; sloten/greppels, afvalkuilen, paalkuilen; aardewerk, houtskool, (on)verbrand bot, verbrand leem, baksteen, fosfaatvlekken	In de oeverafzettingen van de Merwede
Late Middeleeuwen - Nieuwe tijd	Hoog; bewoningssporen, sporen van landgebruik	Akkerlagen, cultuurlagen, ophooglagen; sloten/greppels, afvalkuilen, paalkuilen, funderingen, waterputten; aardewerk, houtskool, (on)verbrand bot, verbrand leem, baksteen, fosfaatvlekken	In antropogene ophooglagen en in oeverafzettingen van de Merwede,

Sporen van landgebruik uit de Late Middeleeuwen, voor de Sint-Elizabetsvloed, worden vooral verwacht in de vorm van verkavelingsstructuren (sloten/greppels) en akkerlagen. Bewoningssporen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd worden verwacht in de vorm van cultuurlagen, ophooglagen, paalkuilen en afvalkuilen. Archeologische indicatoren die kunnen worden verwacht zijn verbrand leem, houtskool, aardewerk, fosfaatvlekken, (on)verbrand bot en keramisch bouw materiaal.

Bodemverstoring

In de afgelopen anderhalve eeuw is het plangebied niet bebouwd geweest. Er zijn geen aanwijzingen voor (sub)recente bodemverstoringen.

2.9 Conclusie bureauonderzoek

Doel van het bureauonderzoek is een antwoord te vinden op de vraag wat de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied is. Uit het bureauonderzoek is gebleken dat in het plangebied archeologische waarden uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd zijn te verwachten.

Om de archeologische verwachting te toetsen is een vervolgonderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek kan het beste worden uitgevoerd in de vorm van een inventariserend veldonderzoek, verkennende fase, door middel van boringen. Dit onderzoek heeft tot doel om de landschappelijke opbouw en de mate van verstoring vast te stellen en hiermee de archeologische verwachting te bepalen.

3 INVENTARISEREND VELDONDERZOEK

3.1 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het inventariserend veldonderzoek (IVO-overig, verkennende fase) heeft tot doel de in het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting aan te vullen en te toetsen. Het veldonderzoek heeft tot doel antwoord te vinden op de vraag wat de bodemopbouw en de mate van verstoring is binnen het plangebied en hoe dit de archeologische verwachting beïnvloed in het kader van de voorgenomen bodemingrepen.

3.2 Methoden

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd in de vorm van een verkennend booronderzoek, onder certificaat op grond van de BRL SIKB 4000 (versie 4.1, 24-05-2018) en KNA, versie 4.1, specificatie VS03. Voor het inventariserend veldonderzoek is op 11 juni 2019 door drs. A.J. Wullink (senior prospector) een Plan van aanpak (PvA) opgesteld. Het veldwerk is op 9 juli 2019 uitgevoerd door A.J. Wullink.

In totaal zijn er vijf boringen tot maximaal 4 m –mv geplaatst. De boringen zijn verspreid in het plangebied gezet. De locatie van de boringen is ingemeten met behulp van een GPS. De locatie van de boringen is te zien in figuur 13. Voor de boringen is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn lithologisch beschreven conform de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode.¹² De boorbeschrijvingen zijn te vinden in bijlage 4.

3.3 Resultaten

Bodemopbouw

De bodemopbouw in het plangebied is vrij uniform. De meest representatieve boring is boring 1. Deze boring is geplaatst in de voet van de Oudendijk. Tot 70 cm –mv is hier het ophoogpakket waaruit de dijk bestaat, aangetroffen. De bovenste 40 cm bestaat uit sterk siltig kalkrijk zand, hieronder is zwak humeuze, uiterst siltige klei met wat puin en grind aangetroffen. De klei is kalkloos. Onder dit ophoogpakket, waarvan de top waarschijnlijk is verploegd, is tot een diepte van 295 cm –mv een pakket zeer fijn tot matig fijn zand aangetroffen. In de top is dit pakket zwak siltig, naar onderen toe wordt het matig siltig en komen wat kleiiger lagen voor. Tussen 110 en 250 cm –mv komen roestvlekkern voor. Het grondwaterpeil staat rond 150 cm –mv. Het zand is kalkrijk. Onder het zandpakket wordt kalkloze, matig siltige klei aangetroffen, die naar onderen toe overgaat in humeuze klei en vanaf 350 cm –mv in kleiige bosveen. De overgang van het kleipakket naar de bovenliggende zanden is scherp, dan wel erosief. Het veen is aangetroffen tot het einde van de boring op 4 m –mv.

In de overige boringen is eveneens een dik zandpakket aangetroffen, tot een diepte van 250 tot 330 cm –mv. In boringen 2, 3 en 5 is direct onder het zand matig siltige klei aangetroffen en in boring 4 zwak kleiige veen. Door instromend zand zijn de boringen tot maximaal 20 cm in dit onderliggende pakket doorgezet.

---

¹² Bosch, 2005

In boring 2, geplaatst in een groentebed, is de top van het zandpakket geroerd tot een diepte van 90 cm –mv. Dit geroerde pakket is humeus en siltiger dan het onderliggende zandpakket. In het pakket is wat puin aangetroffen, waaronder resten van IJsselstenen (15^e - 19^e eeuw). Verder is aan het maaiveld roodbakkerend geglazuurd aardewerk (17^e – 18^e eeuw) en industrieel wit keramiek (19^e – 20^e eeuw) waargenomen. Ook in boring 3 is de top van het zandpakket, tot een diepte van 90 cm –mv, geroerd. Ook is hier wat puin waargenomen. Hier is in het pakket een tweedeling waargenomen. De bovenste 40 cm is meer gehomogeniseerd (moderne bouwvoor) dan het pakket hieronder, dat ook wat siltiger is. In boring 4 is tot 120 cm –mv een pakket zandige klei aangetroffen. Het pakket wordt naar onderen toe zandiger en zwarter. Dit pakket betreft waarschijnlijk een slootvulling. In boring 5 is op het zandpakket een ophoogpakket aanwezig dat ook bij het dijklichaam hoort.

Archeologische indicatoren

In de geroerde top laag is wat puin aanwezig. In één boring is IJsselsteen waargenomen, een type baksteen dat van de 15e tot en met de 19e werd gebruikt. Verder is in een groentebed roodbakkerend geglazuurd aardewerk uit de 17e/18e eeuw waargenomen, maar ook industrieel wit keramiek uit de 19e/20e eeuw. Deze indicatoren wijzen er wel op dat de locatie al sinds het eind van de Late Middeleeuwen of de Vroege Nieuwe tijd in gebruik is (wat valt te verwachten in een historisch bebouwingslint), maar duidt niet per se op de aanwezigheid van historische bebouwing. Het materiaal kan ook afkomstig uit afval zijn, wat is opgebracht ter bemesting van een moestuin of akker bijvoorbeeld.

Interpretatie

Op grond van het bureauonderzoek werden in het plangebied oeverafzettingen van de Merwede op komklei en veen verwacht. Oeverafzettingen zijn overduidelijk niet aangetroffen. In plaats daarvan is een dik (maximaal 260 cm), vrij homogeen, zandpakket aangetroffen. Dit betreft waarschijnlijk de opvulling van een crevasse- of overloopgeul, die de oeverafzettingen van de Merwede heeft opgeruimd en ook de top van de onderliggende komafzettingen. Mogelijk houdt deze geul verband met de geul die op de geomorfologische kaart (figuur 6) iets ten westen van het plangebied is ingetekend.

De top van het zandpakket is weliswaar wat siltiger, wat duidt op bijmenging van klei, maar in essentie ligt het zandpakket aan het maaiveld. Dit betekent dat het pakket niet is afgedekt door jongere oeverafzettingen en dus is afgezet na de bedijking van de Grote Waard, dus in de Late Middeleeuwen. Het zand heeft wel een uitgesproken fluviaal karakter en is dus zeer waarschijnlijk niet tijdens de Sint-Elizabetsvloed afgezet, maar daarvoor. De siltbijmenging van de top van het zandpakket wordt mogelijk veroorzaakt doordat tijdens de Sint-Elizabetsvloed een dunne laag klei is afgezet, die later door de top van het zandpakket is verploegd.

3.4 Conclusie veldonderzoek

Het veldonderzoek heeft tot doel antwoord te vinden op de vraag wat de bodemopbouw en de mate van verstoring is binnen het plangebied en hoe dit de archeologische verwachting beïnvloed in het kader van de voorgenomen bodemingrepen.

In het plangebied zijn afzettingen van een overloopgeul aangetroffen. Deze overloopgeul is waarschijnlijk ontstaan na de bedijking van de Merwede in de Late Middeleeuwen, maar voor de Sint-Elizabetsvloed in 1421. Mogelijk is de Oudendijk na de Sint-Elizabetsvloed juist op de afzettingen van deze overloop afgezet omdat de afzettingen een relatief hoge inversierug vormden in het landschap.

Op grond van de landschappelijke opbouw en de historische ontwikkeling heeft het plangebied een hoge verwachting voor bewoningssporen uit de Late Middeleeuwen (vanaf 1421) en de Nieuwe tijd (voor circa 1800). Als de overloopgeul inderdaad in de Late Middeleeuwen, voor 1421, is gevormd, is de verwachting voor bewoningssporen uit deze periode ook hoog. Op basis van het geraadpleegde kaartmateriaal worden geen bewoningssporen uit de 19^e en 20^e verwacht. Archeologische resten, voornamelijk in de vorm van grondsporen, worden onder de geroerde toplaag en/of onder het ophoogpakket van de dijk verwacht. Een eventuele vondstslag is waarschijnlijk opgenomen in de geroerde toplaag.

4 CONCLUSIE EN ADVIES

Uit het vooronderzoek kan worden geconcludeerd in het plangebied, onder de geroerde toplaag, archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd (tot circa 1800) kunnen worden verwacht. De geroerde toplaag heeft een dikte van 50 tot 110 cm. Eventuele bodemverstoringen werkzaamheden in het kader van de nieuwbouw reiken naar alle waarschijnlijkheid dieper dan 50 cm, waardoor deze werkzaamheden een bedreiging vormen voor eventuele aanwezige archeologische waarden.

Econsultancy adviseert om bij de op handen zijnde bestemmingsplanwijziging de bestaande dubbelbestemming 'waarde – archeologie 1' te handhaven, met aanpassing van de vrijstellingsgrenzen volgens de beleidskaart van de gemeente Altena. Dit betekent dat bij toekomstige vergunningplichtige werkzaamheden groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm –mv eerst verder archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd. Omdat archeologische resten voornamelijk worden verwacht in de vorm van grondsporen, wordt geadviseerd om dit onderzoek in de vorm van een inventariserend veldonderzoek, karterende/waarderende fase, door middel van proefsleuven uit te voeren. Het doel van dit onderzoek is het opsporen, begrenzen en waarderen van vindplaatsen. Het onderzoek moet worden uitgevoerd aan de hand van een door de bevoegde overheid goedgekeurd Programma van Eisen (PvE).

Bovenstaand advies is van Econsultancy. De resultaten van dit onderzoek zullen moeten worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Altena), die vervolgens bepaald of en in welke vorm vervolgonderzoek moet worden uitgevoerd.

Er is geprobeerd een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethode. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Econsultancy wil de opdrachtgever er daarom ook op wijzen dat, mocht het plangebied worden vrijgegeven en er tijdens de geplande werkzaamheden toch archeologische waarden worden aangetroffen, er conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit juli 2016 een meldingsplicht geldt bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed¹³, de gemeente Altena of de provincie Noord-Brabant.

¹³ Infodesk email: info@cultureelerfgoed.nl of tel: 033-4217456.

LITERATUUR

- Amersfoort H. en Kamphuis P.H.** Mei 1940. De strijd op Nederlands grondgebied [Boek]. - 's-Gravenhage : [sn], 1990.
- Barends S. [et al.]** Het Nederlandse landschap. Een historisch geografische benadering. [Boek]. - Utrecht : Matrijs, 2005.
- Berkel G. van en Samplonius K.** Nederlandse plaatsnamen, Herkomst en historie [Boek]. - Utrecht : [sn], 2006.
- Bosch J.H.A.** Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2 [Rapport] : TNO-rapport NITG 05-043-A. - Utrecht : NITG-TNO, 2005.
- Cohen K.M. [et al.]** Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta [Boek]. - Utrecht : [sn], 2012.
- Ellenkamp G.R.** Een gevecht tussen Maas, Alm en Merwede. Een erfgoedkaart voor de gemeente Woudrichem; Deelrapport I: toelichting op de archeologiekaart en cultuurhistoriekaart. [Rapport] : RAAP-rapport 2189. - Weesp : [sn], 2010.
- Ellenkamp G.R.** Update archeologiekaart Land van Heusden en Altena. Verantwoording methodiek en kaartbeeld. [Rapport] : RAAP-notitie 6322. - Weesp : RAAP, 2018.
- Jong L. de** Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog [Boek]. - 's-Gravenhage : [sn], 1969 - 1994.
- Jongmans A.G. [et al.]** Landschappen van Nederland [Boek]. - Wageningen : [sn], 2013.
- Maas G.J., Delft P.J. van en Heidema H.** Toelichting bij de legenda Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 [Online]. - Wageningen Environmental Research, 2017. - <http://legendageomorfologie.wur.nl/>.
- Mulder E.F.J. de [et al.]** De ondergrond van Nederland [Boek]. - Houten : [sn], 2003.
- Stouthamer E., Cohen K.M. en Hoek W.Z.** De vorming van het Land [Boek]. - Utrecht : Perspectief Uitgevers, 2015.
- Zwanenburg G.J.** En nooit was het stil - Kroniek van een luchtoorlog [Boek]. - Emmen : Koninklijke Luchtmacht/Bureau Drukwerk en Formulierenbeheer, 1990.

BRONNEN

AHN; internetsite, december 2020.
<http://www.ahn.nl>

Archeologisch informatiesysteem Archis3, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort, december 2020.
<https://archis.cultureelerfgoed.nl>

Bodemloket, internetsite, december 2020.
<http://www.bodemloket.nl>

Beeldbank Cultureelerfgoed; internetsite, december 2020
<http://www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl>

Dinoloket; internetsite, december 2020.
<http://www.dinoloket.nl/>

Indicatieve kaart Militair Erfgoed; internetsite, december 2020.
<http://www.ikme.nl/>

Kadaster Topotijdreis; internetsite, december 2020.
<http://www.topotijdreis.nl/>

Ruimingskaart; internetsite, maart 2018.
<http://www.beobom.nl/ruimingskaart/>

SIKB; internetsite, december 2020.
<http://www.sikb.nl>

VEO Bommenkaart; internetsite, maart 2018.
<http://www.explosievenopsporing.nl/veo-bommenkaart/>

Figuur 1. Ligging van het plangebied binnen Nederland

Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

Situering van het plangebied binnen Nederland en op de topografische kaart (1:25.000) uit 2015. Bron: Topotijdreis.

Legenda

plangebied

Figuur 2. Het plangebied op de kadastrale kaart

Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

Het plangebied op de kadastrale kaart. Bron: Kadaster/PDOK.

Legenda

 plangebied

Figuur 3. *Het plangebied op een luchtfoto*

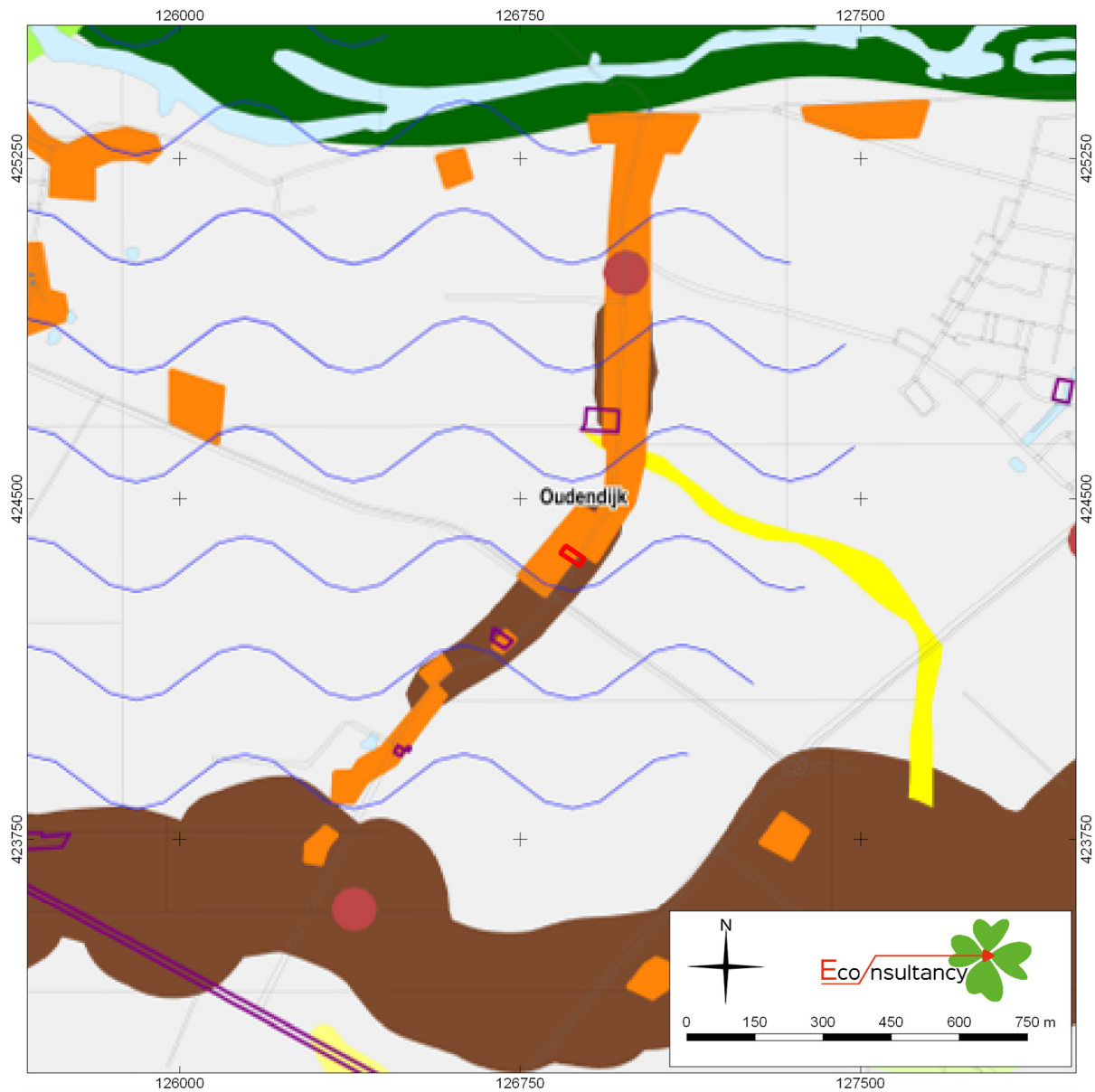
Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

Het plangebied op een luchtfoto uit 2018. Bron: PDOK.

Legenda

 plangebied

Figuur 4. *Het plangebied op de gemeentelijke beleidskaart*

Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

Het plangebied op de gemeentelijke beleidskaart. Bron: Ellenkamp, 2018.

Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

Legenda bij de gemeentelijke beleidskaart.

plangebied

Update archeologische beleidskaart Land van Heusden en Altena

Gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem
RAAP-notitie 6322, kaartbijlage 3, schaal 1:15.000

legenda

archeologische kaarteenhed	diepteligging	categorie	beleidslijn	vrijstellingsgrens diepte	vrijstellingsgrens omvang
AMK-terrein beschermd	0 m -Mv	1	In alle gevallen contact opnemen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	n.v.t.	n.v.t.
AMK-terrein	0 m -Mv	2	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,3 m -Mv	100 m2
archeologische vindplaats	0 m -Mv	2	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,3 m -Mv	100 m2
historische kern	0 m -Mv	2	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,3 m -Mv	100 m2
verdrinken nederzetting	onbekend	3	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,5 m -Mv	250 m2
hoge archeologische verwachting	0 - 0,5 m -Mv	3	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,3 m -Mv	250 m2
hoge archeologische verwachting	0,5 - 1,5 m -Mv	3	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,5 m -Mv	250 m2
middelste archeologische verwachting	0 - 0,5 m -Mv	4	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,5 m -Mv	500 m2
middelste archeologische verwachting	0,5 - 1,5 m -Mv	4	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,5 m -Mv	500 m2
middelste archeologische verwachting	1,5 - 3 m -Mv	4	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	1,5 m -Mv	500 m2
middelste archeologische verwachting	3 - 5 m -Mv	4	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	3 m -Mv	500 m2
middelste archeologische verwachting	>5 m -Mv	4	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	5 m -Mv	500 m2
middellage archeologische verwachting	0 - 0,5 m -Mv	5	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,5 m -Mv	1000 m2
middellage archeologische verwachting	0,5 - 1,5 m -Mv	5	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	0,5 m -Mv	1000 m2
middellage archeologische verwachting	1,5 - 3 m -Mv	5	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	1,5 m -Mv	1000 m2
middellage archeologische verwachting	3 - 5 m -Mv	5	behoud in situ of, vroeg in planfase archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan:	3 m -Mv	1000 m2
lage archeologische verwachting	n.v.t.	6	archeologisch onderzoek vroeg in planfase bij MER-plichtige projecten vallend onder de Vro. de Wet Milieubeheer of de Tracawet		
archeologisch onderzoek (grens onderzoeksmelding)			afhankelijk van onderzoekresultaat		

overig

- met zoetgetijdenklei, resulterend in onzekerheid ten aanzien van de archeologische verwachting
- ongrondsvergunning verleend, resulterend in onzekerheid ten aanzien van de archeologische verwachting
- water
- gemeentegrens

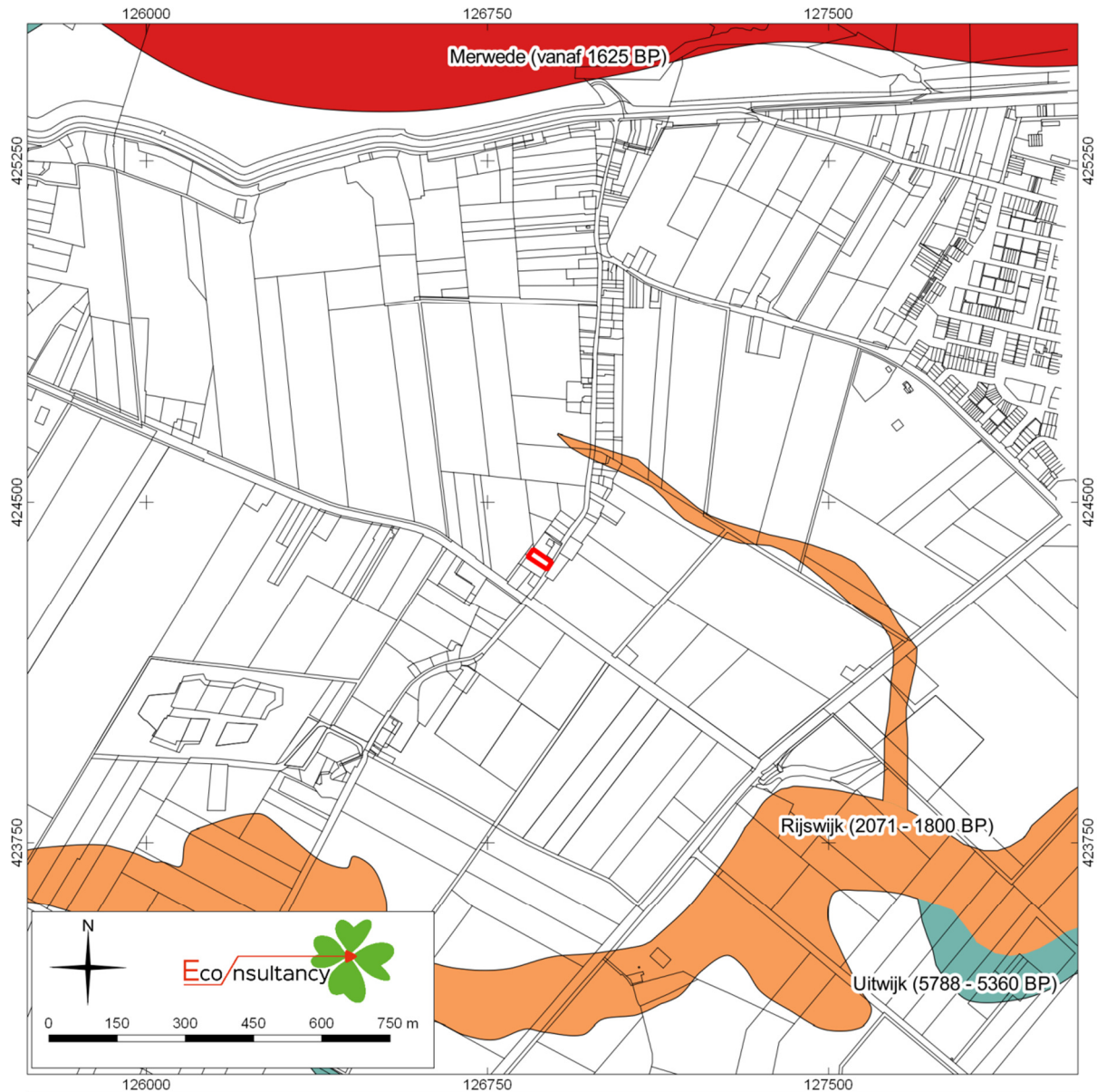
Figuur 5. Toekomstige situatie in het plangebied

Bijlage: situatietekening Oudendijk 76 te Woudrichem

Figuur 6. Beddingcordels rondom het plangebied

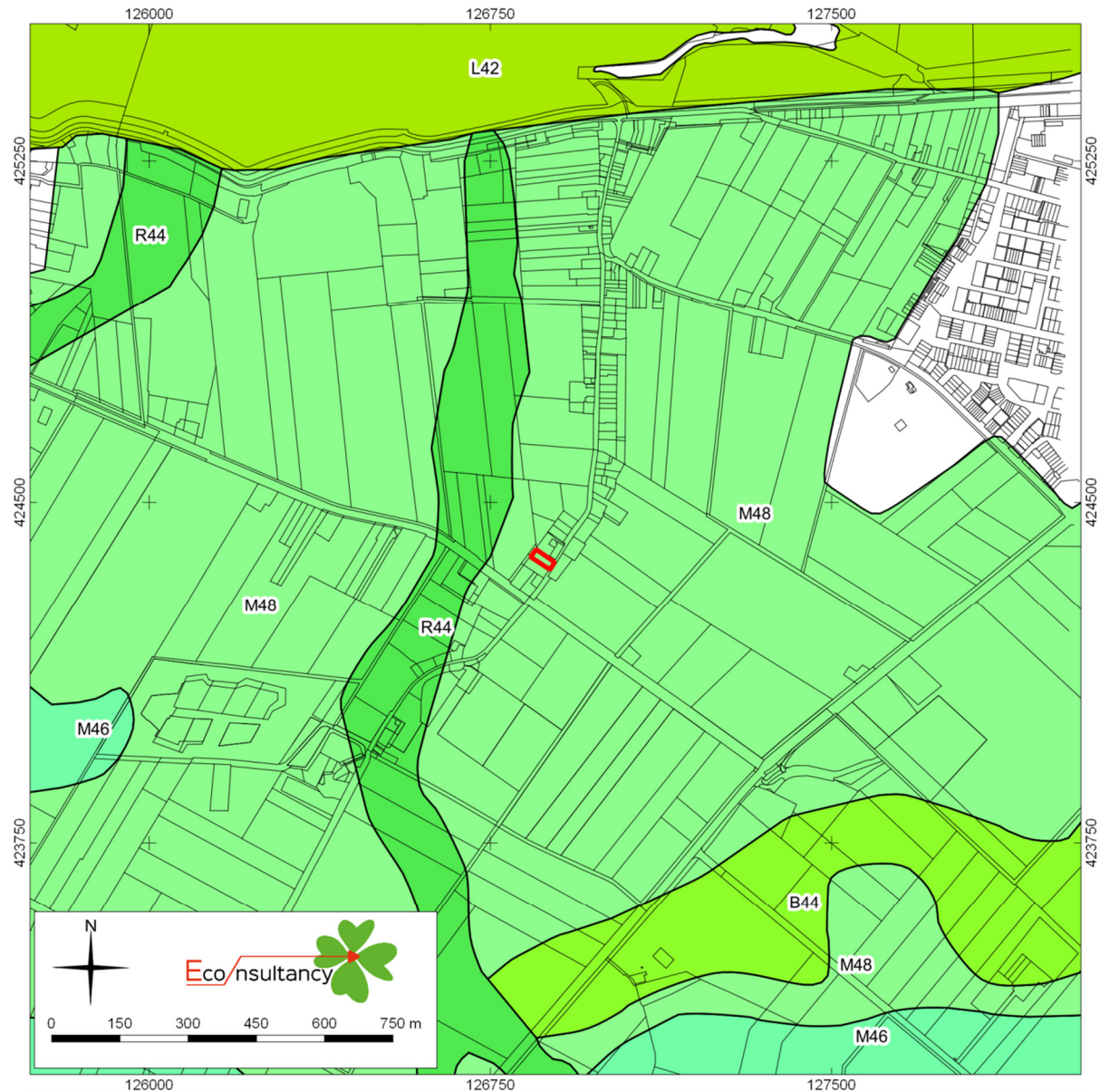
Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

Beddingcordels in de omgeving van het plangebied.. Bron: Cohen e.a. e.a. (2012).

Legenda

  plangebied	 1500 - 2000
einddatering (jaren BP)	 2000 - 3000
 0 - 500	 3000 - 4000
 500 - 1000	 4000 - 5000
 1000 - 1500	 5000 - 8000

Figuur 7. Het plangebied op de geomorfologische kaart

Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

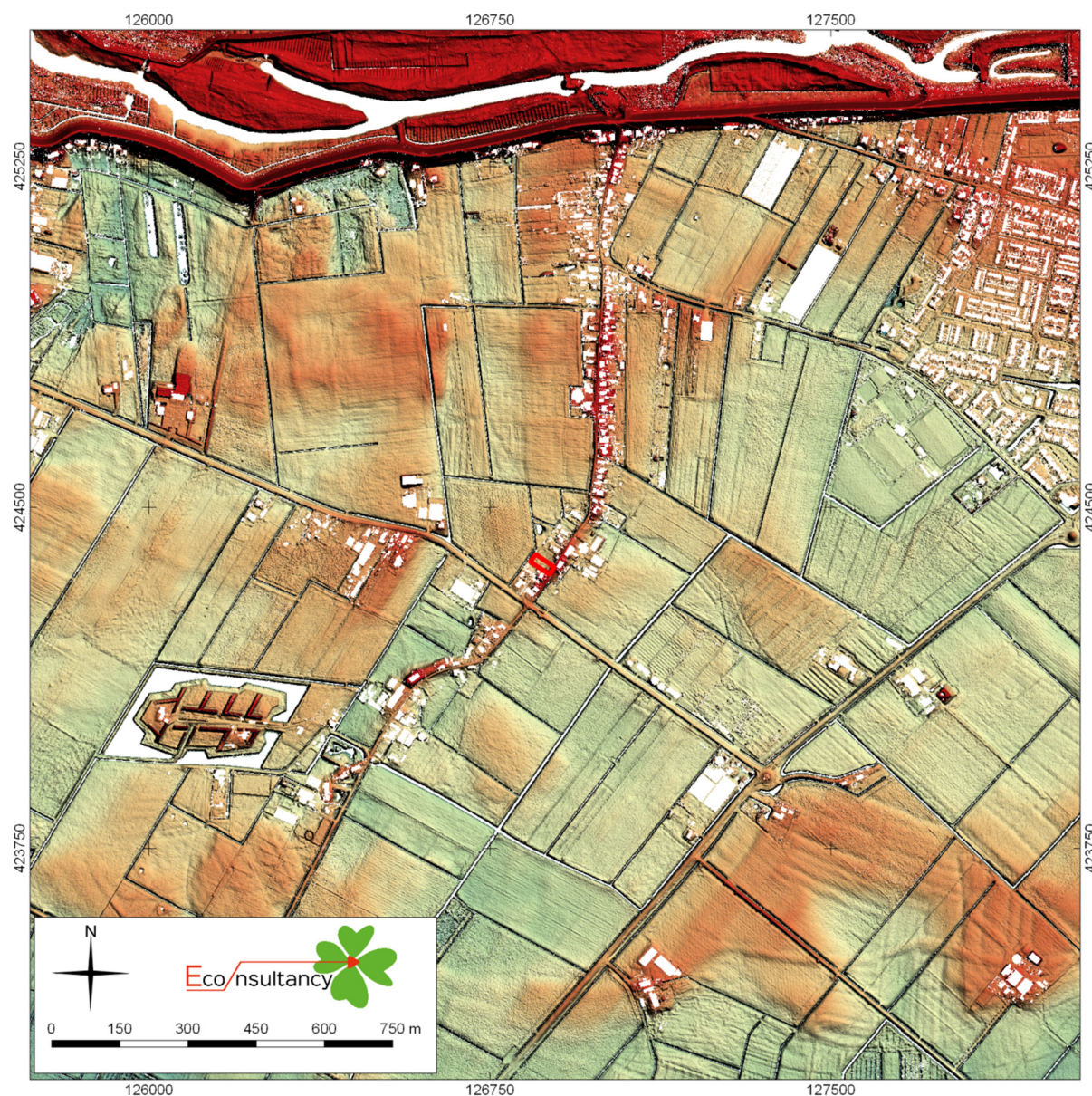
Het plangebied op de geomorfologische kaart. Bron: Maas e.a. (2004).

Legenda

- plangebied
- Meanderruggen en -geulen (L42)
- Overloop- of crevassegeul (R44)
- Rivierkom en oeverwalachtige vlakte (M48)
- Rivierkomvlakte (M46)
- Stroomrug (B44)

Figuur 8. Maaiveldhoogte in het plangebied

Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

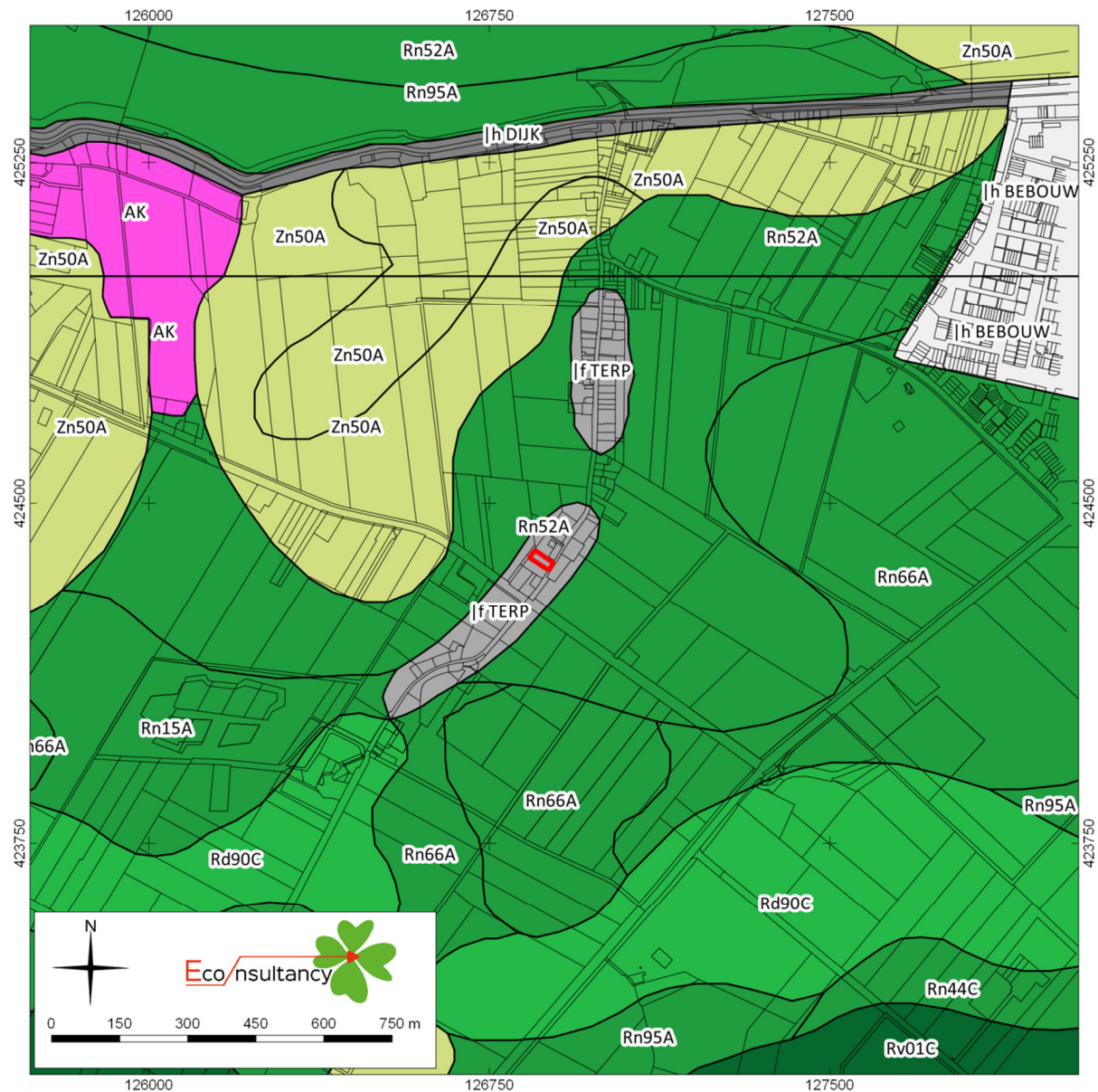
Het plangebied op het AHN. Bron: PDOK.

Legenda

  plangebied	 0
maaiveldhoogte (m NAP)	 -0.5
 1.5	 -1
 1	 -1.5
 0.5	

Figuur 9. Het plangebied op de bodemkaart

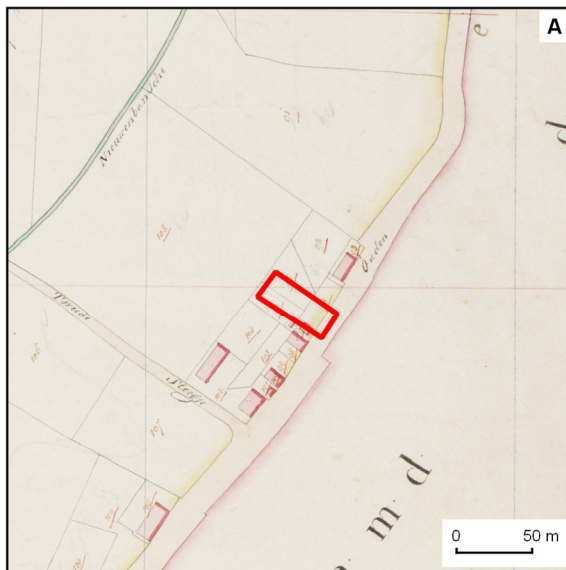
Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

Het plangebied op de geomorfologische kaart. Bron: Maas e.a. (2004).

Legenda

 plangebied	 poldervaaggronden
 bebouwing	 ooivaaggronden
 oude bewoningsplaatsen	 drechtvaaggronden
 dijk	 kreekbeddingen
 vlakvaaggronden	

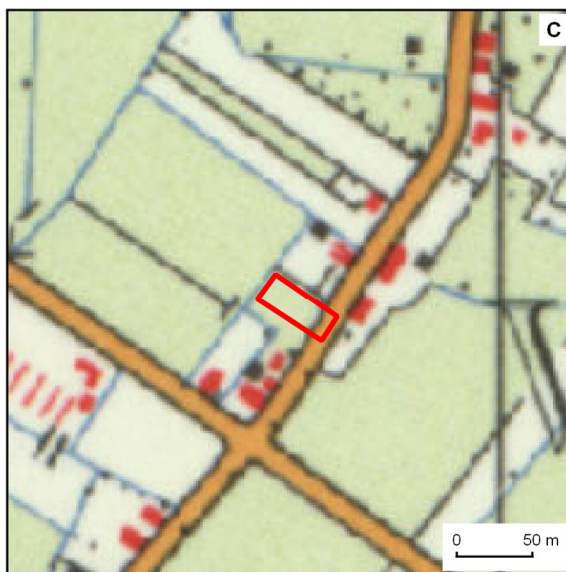
Figuur 10. Het plangebied op historisch kaartmateriaal

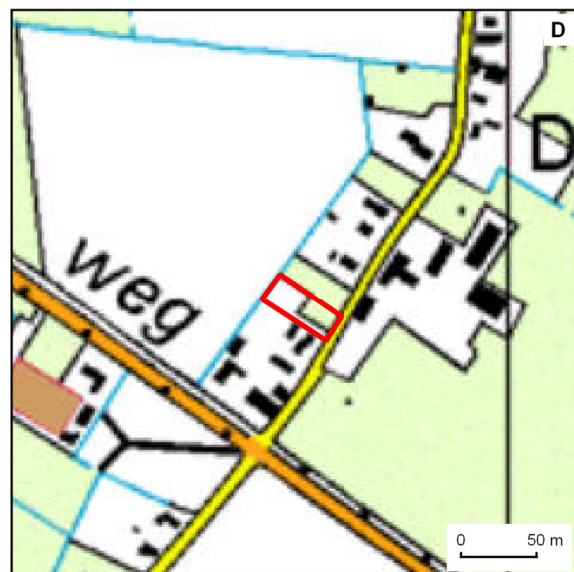
Het plangebied op de kadastrle minuut uit de periode 1811 - 1832. Bron: Beeldbank Cultureel Erfgoed

Situatie circa 1883. Bron: Topotijdreis.

Situatie circa 1970. Bron: Topotijdreis.

Situatie circa 2006. Bron: Topotijdreis.

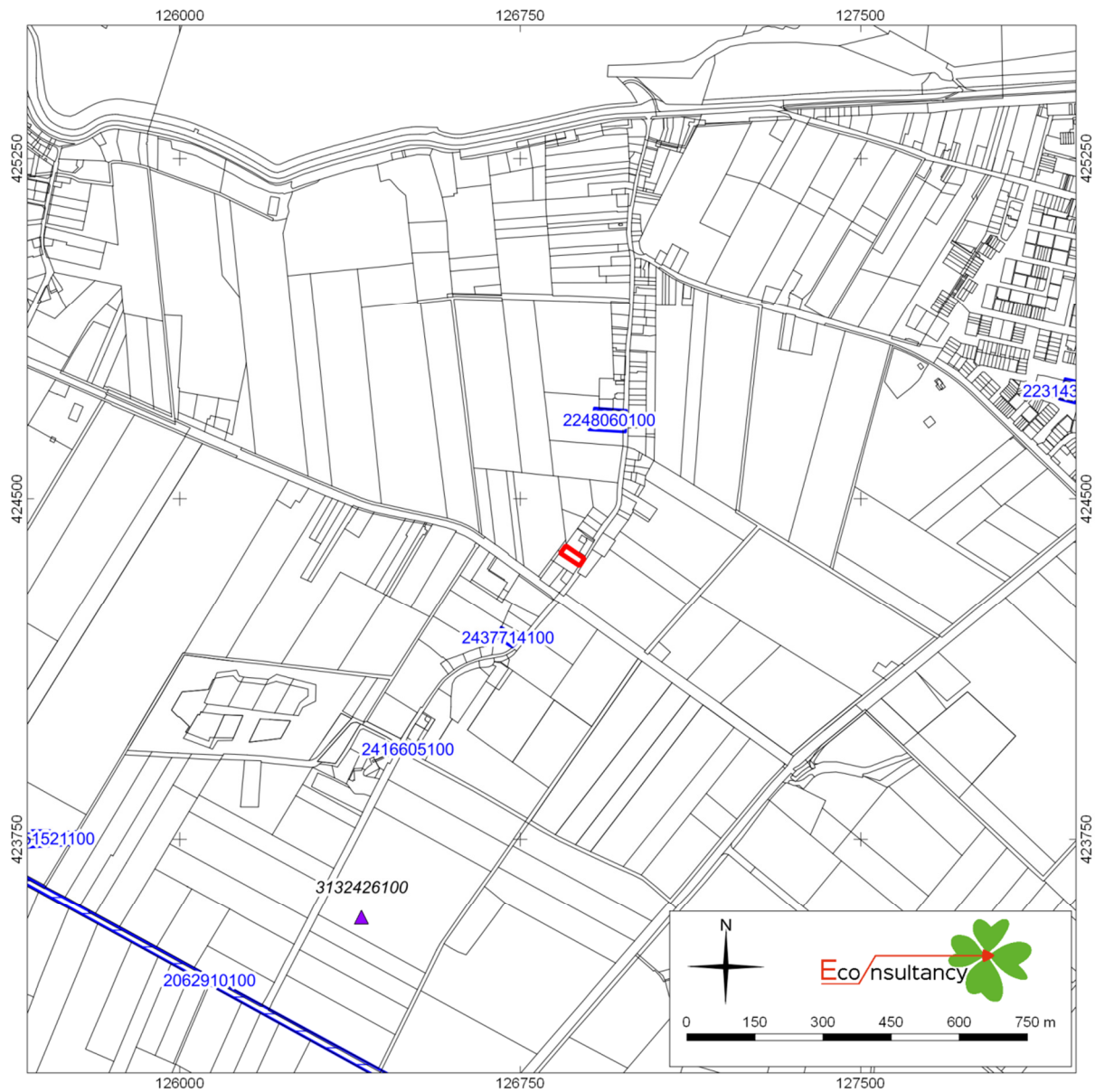
Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

Het plangebied op historische kaarten

Legenda

plangebied

Figuur 41. Archeologische waarden en onderzoeken

Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

Archeologische waarden en onderzoeken in de omgeving van het plangebied. Bron: Archis3, AMK.

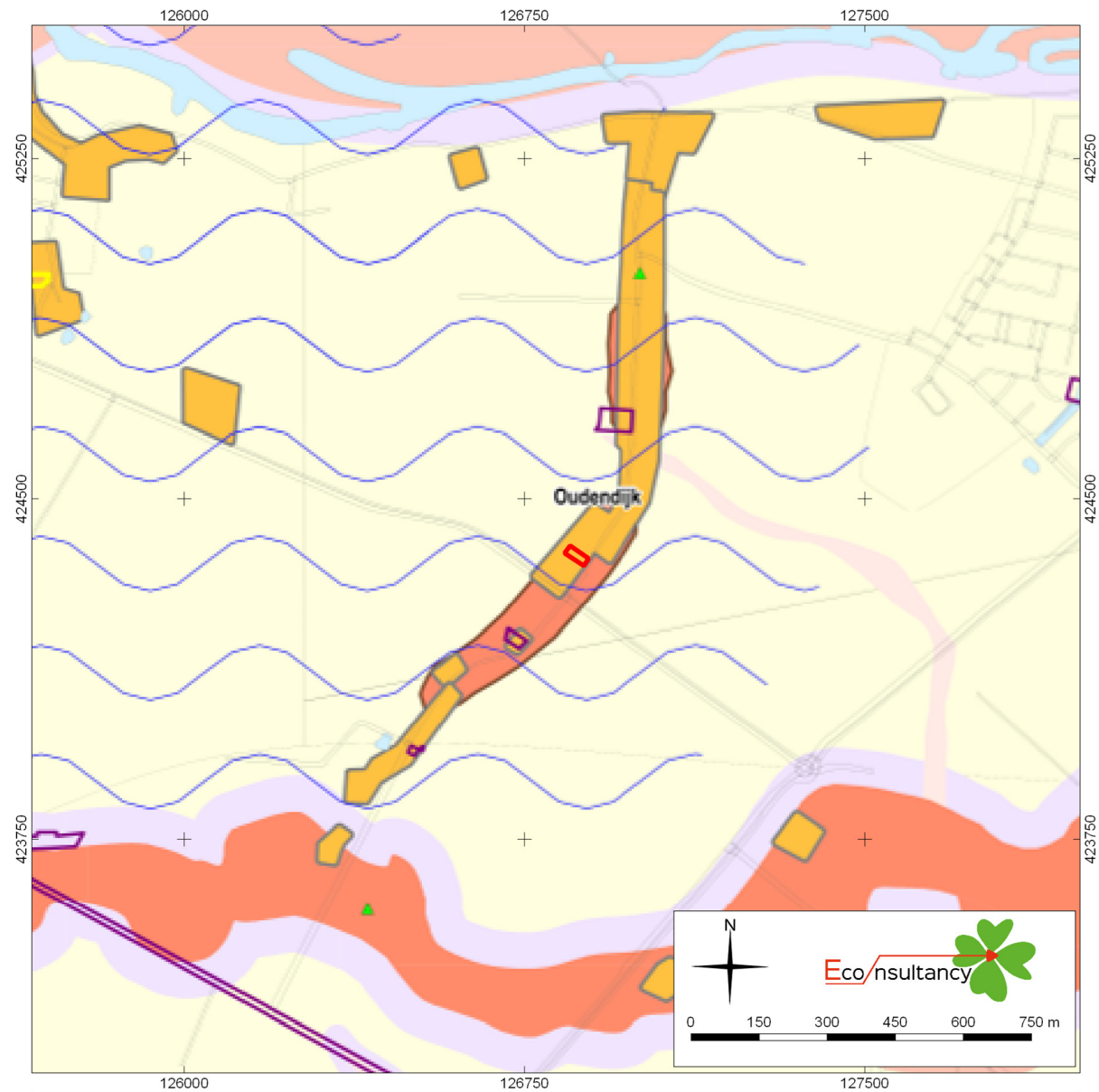

Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

Legenda bij de archeologische waarden- en onderzoekenkaart.

- plangebied
- uitgevoerde onderzoeken
- bureauonderzoek
- booronderzoek
- proefsleuven
- begeleiding
- opgraving
- AMK-terreinen
- Terrein van archeologische waarde
- Terrein van hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde beschermd
- Vondsten
- complextype
- nederzetting
- grafcontext
- verdedigingswerk
- religieuze context
- onbepaald
- datering
- Paleolithicum
- Mesolithicum
- Neolithicum
- Bronstijd
- IJzertijd
- Romeinse tijd
- Middeleeuwen
- Nieuwe tijd
- Onbepaald

Figuur 52. *Het plangebied op de gemeentelijke verwachtingskaart*

Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

Het plangebied op de gemeentelijke verwachtingskaart. Bron: Ellenkamp, 2018.

Archeologisch vooronderzoek Oudendijk 76 in Woudrichem, gemeente Altena (9219.003).

Legenda bij de gemeentelijke verwachtingskaart.

plangebied

Update archeologie kaart Land van Heusden en Altena

Gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem
RAAP-notitie 6322, kaartbijlage 2, schaal 1:15.000

legenda

archeologie

vindplaats

- voor 2010 (Ellenkamp, 2010a en b)
- sinds 2010 (ARCHIS3 vondstlocatie)

AMK-terrein

- beschermd
- overig

onderzoeksmelding

- begrenzing onderzoeksgebied

archeologische verwachting

- hoge archeologische verwachting, historische bewoningskern
  - hoge archeologische verwachting
  - hoge archeologische verwachting: oude woongrond
  - middelhoge archeologische verwachting
  - middelhoge archeologische verwachting
  - lage archeologische verwachting
  - hoge archeologische verwachting: verdrinken dorp
  - overstroomd door St.Elizabethsvloeden, verwachting onzeker
- overig**
- oppervlakte water, onbekende archeologische verwachting
  - ontgrondingsvergunning verleend, maar niet per definitie ontgrond
  - gemeentegrens

Figuur 13. Boorpuntenkaart

Bijlage 1 Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom in jaren	Chronostratigrafie					MIS	Lithostratigrafie				
11.755 12.745 13.675 14.025 15.700 29.000 50.000 75.000 115.000 130.000 370.000 410.000 475.000 850.000 2.600.000	Kwartair	Laat	Holoceen					1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)		Formatie van Beegden
			Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye				
					Allerød (warm)						
					Vroege Dryas (koud)						
					Bølling (warm)						
					Laat-Pleniglaciaal				3		
			Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Midden-Pleniglaciaal							
				Vroeg-Pleniglaciaal	4						
			Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)	5a							
				5b							
		5c									
		5d									
		Eemien (warme periode)					5e	Eem Formatie			
		Midden	Midden	Saalien (ijstijd)			6	Formatie van Urk			
				Holsteinien (warme periode)							
				Elsterien (ijstijd)							
				Cromerien (warme periode)				Formatie van Sterksel			
Vroeg	Vroeg	Pre-Cromerien									

Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden	
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd	
1500				Vb1		Middeleeuwen	
450				Va		Romeinse tijd	
0		Midden	Subboreaal koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk>1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd	
12				IVa		Bronstijd	
800	815					Neolithicum	
2000	2650						
3755	5000	Vroeg	Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Mesolithicum	
4900							
5300							
7020	8000		Boreaal warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es		
8240	9000		Preboreaal warmer	I	eerst berk en later den overheersend		
8800		Laat-Pleistoceen Weichselien (ijstijd)	Laat- Weichselien (Laat- Glaciaal)	Late Dryas	LW III	open parklandschap open vegetatie met kruiden en berkenbomen	Laat-Paleolithicum
11.755	10.150			Allerød	LW II		
12.745	10.800			Vroege Dryas	LW I		
13.675	11.800			Bølling			
14.025	12.000		Midden- Weichselien (Pleniglaciaal)		perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra		
15.700	13.000						
35.000		Vroeg- Weichselien (Vroeg- Glaciaal)			perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap	Midden-Paleolithicum	
75.000							
115.000		Eemien (warme periode)			loofbos		
130.000		Midden-Pleistoceen	Saalien (ijstijd)			Vroeg-Paleolithicum	
300.000							

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenberghe (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotoop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

Bijlage 2 Onderzoeksmeldingen

Zaaknummer (OM-nummer)	Situering t.o.v. plangebied	Aard, uitvoerder en resultaten van het onderzoek	Rapport
2248060100 (35653)	300c meter ten noorden	Type onderzoek: bureauonderzoek Toponiem: Oudendijk Woudrichem Uitvoerder: Vestigia BV Datum: 16-6-2009 00:00:00 Resultaat: Samenvatting In opdracht van Amer Adviseurs heeft Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd op een locatie langs de dijk te Oudendijk, gemeente Woudrichem. Het gaat hier om nieuwbouwplannen in de vorm van de aanleg van een woning met parkeergelegenheid en een speelplaats. Het vooronderzoek omvatte een Bureauonderzoek (BO). Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 0,35 ha en is momenteel in gebruik als akkerland. Het doel van het archeologisch onderzoek is vast te stellen of er in het plangebied sprake is van archeologische en/of cultuurhistorische resten die door de bouwwerkzaamheden verstoord dreigen te worden en, zo ja, wat de waarde daarvan is in termen van beleving, fysieke en inhoudelijke kwaliteit. Vervolgens wordt op basis hiervan een advies gegeven over een eventueel archeologisch vervolgtraject. Het onderzoek bestond uit een archeologische en een fysisch-geografische component. Bij het bureauonderzoek zijn alle bekende archeologische en historische vondsten en vondstcomplexen in de directe omgeving van de plangebieden geïnventariseerd. Via een literatuurstudie is een reconstructie gemaakt van de geologie, geomorfologie en bodemopbouw van het plangebied en de directe omgeving. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. Het plangebied ligt volgens de IKAW-kaart/CHW Noord-Brabant in een gebied met een deels middelhoge tot hoge verwachting op archeologische waarden. Dit wordt niet bevestigd door de ARCHIS-waarnemingen en de archeologische monumentenlijst. In het plangebied zijn geen archeologische waarden aangetroffen en ook in de directe omgeving zijn zij schaars. Het dijklichaam zelf heeft wel een cultuurhistorische waarde - doordat deze is opgeworpen na de St. Elizabethvloed van 1421 - en daarnaast nog een actuele waarde als waterkering. In de ondergrond wordt echter wel de aanwezigheid van een kleine geul vermoed die ten oosten van het plangebied ook op de IKAW-kaart met een hoge archeologische verwachting aangegeven staat. Geologisch kaartmateriaal spreekt het vermoeden uit dat deze geul met mogelijke oeverwallen tot op het plangebied heeft doorgelopen. Het gaat hier om een zijtak of crevasse die zich aftakte vanuit de -hoofdgeul- van de Rijswijkse stroomgordel. Deze bevindt zich ongeveer 1 km ten zuiden van het plangebied en maakt onderdeel uit van het systeem van voorgangers van de huidige Maas. Hoewel deze stroomgordel slechts zeer kort actief is geweest, ongeveer rond het begin van de Romeinse Tijd en waarschijnlijk gedurende niet meer dan honderd jaar, laat deze stroomgordel wel haar directe invloed op het plangebied gelden in de vorm van een zijtak of crevasse. Op basis van de onderzoeksresultaten en in het bijzonder de geologische situatie van de aanwezigheid tot nabijheid van een geul op of rond het plangebied adviseert Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie een nader archeologisch onderzoek in de vorm van het plaatsen van enkele verkennende boringen. De mogelijk aanwezige bewoningssporen op of rond de zijtak/crevasse kunnen vanaf de Late IJzertijd en/of Romeinse periode gedateerd worden. Op de Rijswijkse stroomgordel zelf blijkt in ieder geval sprake te zijn van een middeleeuwse bewoningsfase, van voor de St. Elizabethvloed. De verkennende boringen hebben primair tot doel om de geulafzettingen en mogelijk bijbehorende oeverwallen te onderzoeken. Bij aanwezigheid dient bepaald te worden of deze afzettingen aanleiding geven voor een verhoogde archeologische potentie. Indien inderdaad archeologische potentie aanwezig lijkt, kan een vervolgonderzoek ingericht worden in de vorm van het zetten van karterende boringen. Voor de volledigheid wordt ervan uitgegaan dat de dijk zelf niet aangetast wordt bij de geplande werkzaamheden, daar deze een waterkerende functie heeft en derhalve niet verstoord mag worden. E. Eimermann, R. Schrijvers, R.M. van Heeringen, 2009: Woningbouw aan de Oudendijk te Oudendijk, gemeente Woudrichem; Een Archeologisch Bureauonderzoek, Amersfoort (V654).	
2416605100 (58158)	550c meter ten zuidwesten	Type onderzoek: booronderzoek Toponiem: T Heultje / Oudendijk Oudendijk Uitvoerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau Datum: 4-9-2013 00:00:00 Resultaat: geen vondsten Behoud In de top van de aangetroffen overslaggronden zijn resten gerelateerd aan de historische kern niet uit te sluiten. De geplande nieuwbouw wordt voorafgegaan door ophoging, waardoor het archeologisch niveau niet door funderingssleuven wordt verstoord.	Rapport

2437714100 (60838)	250c meter ten zuidwesten	Type onderzoek: booronderzoek Toponiem: Oudendijk Woudrichem Uitvoerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau Datum: 11-3-2014 00:00:00 Resultaat: geen vondsten In het plangebied kunnen archeologische resten aanwezig zijn die bij de bestaande planvorming worden verstoord. Adies: planaanpassing (max. 30 cm -Mv verstoren). Indien niet mogelijk: waarderend veldonderzoek (proefsleuven of archeologische begeleiding)	Rapport
2453614100 (62878)	250c meter ten zuidwesten	Type onderzoek: proefsleuvenonderzoek Toponiem: Plangebied Oudendijk 86 Oudendijk Uitvoerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau Datum: 21-8-2014 00:00:00 Resultaat: geen vondsten Geen vervolgonderzoek	Rapport

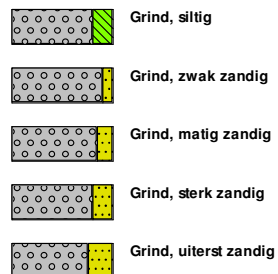
Bijlage 3 Vondstmeldingen

Zaaknummer (Waarnemingsnr.)	Locatie t.o.v. plangebied	Omschrijving
3132426100 (37110)	900 meter ten zuidwesten	<i>Middeleeuwen - Late Middeleeuwen :</i> - fragmenten van gedraaid aardewerk <i>Middeleeuwen - Nieuwe tijd :</i> - fragmenten van keramische bouwmateriaal - fragmenten van leisteen dakbedekking

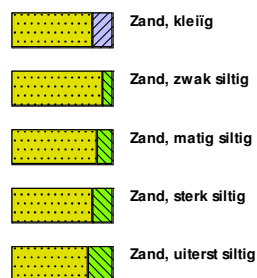
Bijlage 4 Boorprofielen

Legenda (conform NEN 5104)

grind

zand

veen

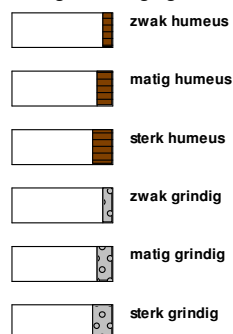
klei

leem

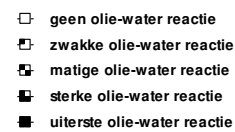
overige toevoegingen

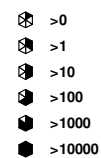
geur

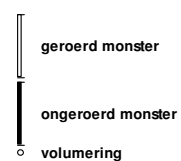
olie

p.i.d.-waarde

monsters

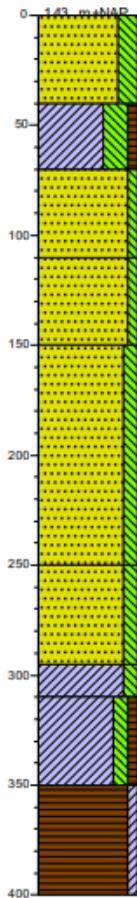

overig

Boring: 1

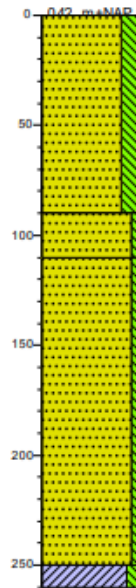
X: 126888,00
Y: 424372,00

0	tuin
	Zand, uiterst fijn, sterk siltig, beigebruin, BOV/OPH, scherp, kalkrijk
45	
	Klei, uiterst siltig, zwak humeus, donkerbruin, BOV/OPH, brokkelig, wat puin/grind, scherp, kalkloos
70	
	Zand, zeer fijn, zwak siltig, grijsbeige, ECc, geoxideerd, geleidelijk, kalkarm
110	
	Zand, zeer fijn, zwak siltig, donker grijsbeige, ECc, gley, geleidelijk, roestvlekken: veel, kalkrijk
150	
	Zand, zeer fijn, matig siltig, ECc, gley, kleiiger lagen, geleidelijk, roestvlekken: weinig, kalkrijk
250	
	Zand, zeer fijn, matig siltig, ECc, gereduceerd, kleiiger lagen, scherp, kalkrijk
295	
	Klei, matig siltig, grijs, ECK, geleidelijk, aan de basis humeus, kalkarm
310	
	Klei, matig siltig, zwak humeus, bruin/grijs, ECK, aan de basis humeus, kalkarm
350	
	Veen, zwak kleiig, donkerbruin, NI, hout
400	

Boring: 2

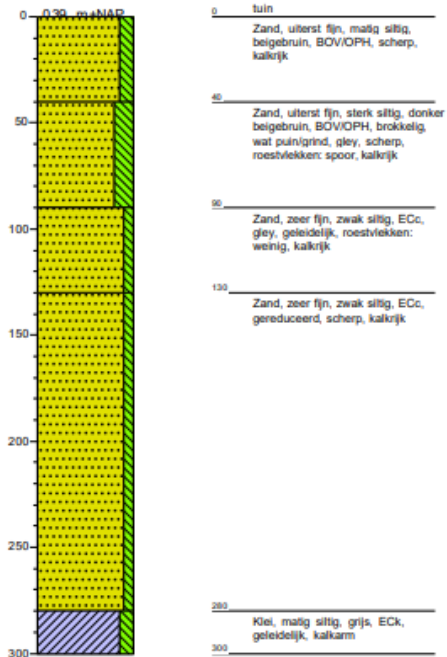
X: 126884,00
Y: 424379,00

0	tuin
	Zand, uiterst fijn, sterk siltig, donkerbruin, BOV/OPH, puin, ijsselsteen AW 17e/18e eeuw, scherp, roestvlekken: spoor, kalkrijk
90	
	Zand, zeer fijn, zwak siltig, ECc, gley, geleidelijk, roestvlekken: weinig, kalkrijk
110	
	Zand, zeer fijn, zwak siltig, ECc, gley, scherp, roestvlekken: veel, kalkrijk
150	
200	
250	
260	
	Klei, matig siltig, grijs, ECK, geleidelijk, kalkarm

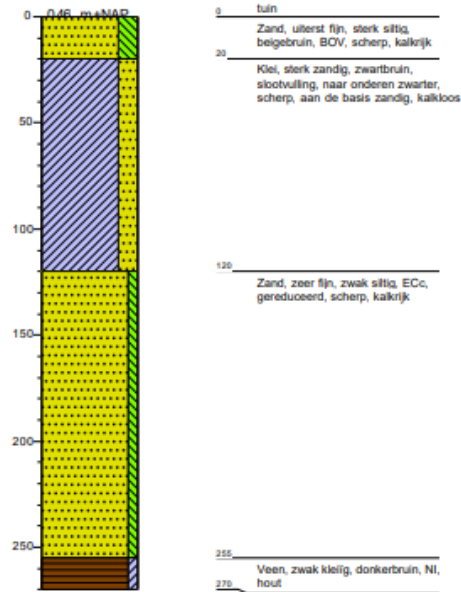
Boring: 3

X: 126855,00
Y: 424396,00

Boring: 4

X: 126842,00
Y: 424384,01

Boring: 5

X: 126881,00
Y: 424363,00

